

23 Δεκεμβρίου 2015

Γιατί γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα στις 25 Δεκεμβρίου (Αθανάσιος Κολιοφούτης, Δρ. Θεολογίας - Εκπαιδευτικός)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://bitly.com/22mACVf>]

Η τοποθέτηση του εορτασμού της την 25^η Δεκεμβρίου προέκυψε κατόπιν σχετικού προβληματισμού, καθώς η ακριβής ημέρα της γέννησης του Χριστού δεν μας είναι γνωστή από τα Ευαγγέλια. Βέβαια, η επιλογή της συγκεκριμένης ημερομηνίας, όπως και στην εορτή των Θεοφανίων, κάθε άλλο παρά τυχαία ήταν. Όπως ήδη ελέχθη, η 25^η Δεκεμβρίου ήταν κατά το νέο τότε, ημερολόγιο η ημέρα του χειμερινού ηλιοστασίου. Αυτή την ημέρα οι εθνικοί γιόρταζαν την γενέθλια ημέρα του αήττητου ήλιου, την αύξηση δηλαδή της ημέρας, την νίκη του φωτός κατά του σκότους. Τελικά, στην παγανιστική αυτή εορτή η χριστιανική Εκκλησία αντέταξε την γέννηση του αληθινού φωτός του Χριστού^[20].

Ωστόσο, στα πλαίσια της σύγχρονης έρευνας διατυπώνονται και άλλες απόψεις, οι οποίες αποτελούν προϊόν μιας διαφορετικής αποτίμησης της ιστορικής πραγματικότητας. Συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι ο καθορισμός του εορτασμού της εορτής των Χριστουγέννων την 25^η Δεκεμβρίου έγινε με εκκλησιαστική αυτοσυνειδησία και όχι με σκοπό την αντιγραφή παγανιστικών εορτών. Σ' αυτό συνεπικουρεί, κατά τη γνώμη των υποστηρικτών αυτής της άποψης, το γεγονός ότι η καθιέρωση της εορτής στη Ρώμη έγινε μετά την Α' Οικουμενική Σύνοδο (335 μ. Χ.), η τελική αποδοχή της μετά τη Γ' Οικουμενική Σύνοδο, ενώ κατά την εποχή που καθιερώθηκε η 25^η Δεκεμβρίου ως ημέρα εορτής της Γέννησης του Χριστού στην Ρώμη δεν υπήρχε αντίστοιχη εορτή του ήλιου. Αυτή, ως απομεινάρι του παρελθόντος, είχε πλέον ατονήσει. Επίσης, δεν υπάρχουν ιστορικές αποδείξεις που να επαληθεύουν την υπόθεση για την τοποθέτηση της 25^{ης} Δεκεμβρίου πολύ πριν το 336, και μάλιστα στην εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, τον οποίο όλοι οι παραπάνω θεωρούν εμπνευστή της σύνδεσης του εορτασμού των γενεθλίων του Θεού ήλιου και του Χριστού[21].

Παράλληλα παρουσιάζεται και μια προσπάθεια χρονολόγησης των γεγονότων επί τη βάση της Αγίας Γραφής^[22] : Ο Πρόδρομος συνελήφθη στη μήτρα της Ελισάβετ

έξι μήνες προ του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου^[23]. Πατέρας του Προδρόμου ήταν ο ιερέας Ζαχαρίας, που όταν μπήκε στο ιερό να θυσιάσει είδε τον άγγελο, ο οποίος του ευαγγελίσθηκε την μελλοντική σύλληψη του Προδρόμου^[5]. Ο Ζαχαρίας ενδεχομένως – και εδώ τίθενται οι κατηγορηματικές ενστάσεις των σύγχρονων υπομνηματιστών^[25] – δεν εισήλθε στα άγια αλλά στα άγια των αγίων του Ναού. Στα άγια των αγίων έμπαινε ο αρχιερέας μόνο μια φορά το έτος, την εορτή του εξιλασμού που τοποθετείται λίγο πριν την 23^η Σεπτεμβρίου. Με βάση αυτή την ημερομηνία οδηγούμαστε και από ένα άλλο δρόμο, στην κατάφαση της 25^{ης} Δεκεμβρίου, ως ημέρα γέννησης του Κυρίου: τέλη Σεπτεμβρίου, σύλληψη του Προδρόμου, τέλη Μαρτίου, αρχή της κήσης της Θεοτόκου, τέλη Δεκεμβρίου, γέννηση του Χριστού. Μια δεύτερη απόδειξη που ενισχύει ακόμα περισσότερο τα παραπάνω, σχετίζεται με την απογραφή, η οποία αναφέρεται στα ευαγγέλια επί Καίσαρος Αυγούστου. Απ' τους καταλόγους αυτής της απογραφής, που φυλάσσονταν στη Ρώμη, μπορούσαν οι πιστοί να πληροφορηθούν την ακριβή ημέρα της γεννήσεως του Κυρίου.

Η τελική καθιέρωση της εορτής των Χριστουγέννων την 25^η Δεκεμβρίου και η αποκοπή του εορτασμού της από την εορτή των Φώτων, κάθε άλλο παρά έβλαψαν την μεγάλη αυτή εορτή. Έτσι, με το πέρασμα των αιώνων αποτέλεσε το κέντρο των ακινήτων εορτών, όχι μόνο γιατί είναι προϋπόθεση για τις άλλες εορτές αλλά και γιατί προάγει βαθύτατα μηνύματα και συμβολισμούς θεολογικά φορτισμένους. Η μείωση, λοιπόν, της επιφάνειας της σε συνδυασμό με το βαθύτατο θεολογικό περιεχόμενο της, έδωσαν το έναυσμα στους μεν ποιητές ευχών και ύμνων να συνθέσουν καταπληκτικά έργα που λαμπρύνουν την υμνογραφία της εορτής, στους δε υπομνηματιστές της την δυνατότητα να καταγράψουν τους ποικίλους συμβολισμούς της και τις λυτρωτικές συνέπειες της στη ζωή της Εκκλησίας. Ένα από τα μέσα της θεολογικής αυτής καταγραφής υπήρξαν και οι καταπληκτικές ομιλίες και Λόγοι των Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων, που πραγματικά πλουτίζουν την εκκλησιαστική γραμματολογία και δίνουν αφορμή για βαθύτερους προβληματισμούς. Στη μελέτη αυτή θα στηριχτούμε στις ομιλίες των Πατέρων της Εκκλησίας στην εορτή των Χριστουγέννων κατά τον 4^ο και 5^ο αι. μ.Χ.

Η περίοδος αυτή αποτέλεσε δίκαια έναν σταθμό στην ιστορία της Εκκλησίας. Η παύση των διωγμών σε συνδυασμό με την αναγνώριση της χριστιανικής θρησκείας ως επίσημης θρησκείας του Βυζαντινού κράτους, δημιούργησε νέα δεδομένα : Τα προκληθέντα, κατά τους διωγμούς, μαρτύρια, αποτέλεσαν την βάση για την θέσπιση νέων εορτών, οπότε η ανάπτυξη αυτή του εορτολογίου και της λατρείας είχε και τις ανάλογες επιπτώσεις στο κήρυγμα, και άρα και στο κήρυγμα των Χριστουγέννων^[26]. Από την άλλη πλευρά οι διάκονοι του κηρύγματος, κατά την εποχή αυτή, είχαν σπουδάσει σε διάφορες φημισμένες ρητορικές σχολές ή είχαν

ασκήσει ενδεχομένως το επάγγελμα του δικηγόρου, οπότε προσέδωσαν και ανάλογη μορφή στο κήρυγμά τους. Έτσι, δίκαια μιλάμε για τους χρυσούς αιώνες του Χριστιανικού κηρύγματος.

Οι μεγάλοι Καππαδόκες Βασίλειος ο Καισαρείας, Γρηγόριος ο Νύσσης και Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο κορυφαίος εκκλησιαστικός ρήτορας όλων των εποχών Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο βαθύς Θεολόγος και δόκιμος ερμηνευτής Κύριλλος Αλεξανδρείας αλλά και οι Αμφιλόχιος Ικονίου, Πρόκλος Κωνσταντινουπόλεως, Θεόδοτος Αγκύρας και Παύλος Εμέσης, επιδόθηκαν σε ωραιότατες Ομιλίες και Λόγους στην εορτή των Χριστουγέννων και συνέβαλαν αποφασιστικά στην άνθηση του κηρύγματος κατά την περίοδο αυτήν.

Σε όλα τα παραπάνω κείμενα, που θα επικαλεστούμε στη συνέχεια της μελέτης μας, απηχείται η λαχτάρα των Πατέρων να διατρανώσουν αμετάκλητα και κατηγορηματικά την πλέον αδιαμφισβήτητη αλήθεια της ορθόδοξης θεολογίας και Πνευματικότητας : Ο Ιησούς Χριστός δεν είναι « ό κατά δόκησιν » ενανθρωπήσας Θεός των Μονοφυσιτών, ή ο « θεωθείς άνθρωπος » του Αρείου και του Νεστορίου, ούτε ο «θεωρητικός ή εμπειρικός ή ιστορικός ή όποιος άλλος » Χριστός των φιλοσοφικών σχολών. Είναι ο Χριστός της αρχαιοπαράδοτης πίστης της Εκκλησίας. Είναι η υπερφυής ένωση του θείου και του ανθρώπινου στο πρόσωπο του Θεού Λόγου. Έτσι, λοιπόν, θεωρούμενη η ενσάρκωσή Του είναι η οριστική και τελειωτική συνάντηση του αιωνίου και εγχρόνου, του μεταφυσικού και ιστορικού, του απόλυτου και πεπερασμένου, η οριστική και τελειωτική αποκάλυψη του Θεού. [27]

[Συνεχίζεται]

[20] Φουντούλης, Ι. 1971. *Λογική λατρεία. Προεόρτια των Χριστουγέννων*. Θεσσαλονίκη: Πατερικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, σ. 330.

[21] <http://www.impantokratoros.gr/xristoygenna-logokloph.el.aspx>.

[22] Η προσπάθεια αυτή στηρίχθηκε ως επί το πλείστον στην ομιλία του αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου «Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ », PG 49, 351. Στην ομιλία αυτή ο Χρυσόστομος επικαλείται τρία επιχειρήματα για να αποδείξει ότι αυτός είναι ο καιρός της γεννήσεως του Κυρίου. Βλ. σχ. <http://www.impantokratoros.gr/25-december.el.aspx>.

[23] Λκ. α΄, 26.

[24] Λκ. α΄, 9 - 11.

[25] Σήμερα επικρατεί η άποψη πως ο Ζαχαρίας δεν εισήλθε στα άγια των αγίων, αλλά στα άγια, προ του καταπετάσματος που χώριζε αυτά από τα άγια των αγίων. Εκεί εισήλθε για να θυμιάσει, εκτελώντας έτσι τα ιερατικά του καθήκοντα. Βλ. Τρεμπέλας, Π. 1995. *Υπόμνημα στο κατά Λουκά Ευαγγέλιο*. Αθήνα : ο Σωτήρ, σ. 38.

[26] Κούκουρα, Δ. 2011. Μεταδίδοντας το μήνυμα. *Θεολογία*. 2 : 211.

[27] Επισκ. Φιλαδελφείας Αιμιλιανού. 1943. Αποκάλυψις Θεού. *Ορθοδοξία*, σσ. 246 - 251.